

VARHAISKASVATUKSEN TYÖNTEKIJÖIDEN KOKEMUK-
SIA LASTEN FYYSISESTÄ VÄKIVALTAKÄYTTÄYTYMI-
SESTÄ

Ahola Henna-Maria
Oinas-Panuma Niina

Opinnäytetyö
Sosiaaliala
Sosionomi AMK

2021

Sosiaalialan koulutus
Sosionomi (AMK)

Tekijä	Ahola Henna-Maria ja Oinas-Panuma Niina	2021
Ohjaajat(t)	Seija Järvi ja Timo Marttala	
Toimeksiantaja	Yksityinen varhaiskasvatus	
Työn nimi	Varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokemuksia lasten fyysisestä väkivaltakäyttäytymisestä	
Sivu- ja liitemäärä	43	

Tiivistelmä

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuoda esille kokemuksia varhaiskasvattajien kokemasta fyysisestä väkivallasta lasten taholta. Tavoitteena oli selvittää, millä tavalla lasten väkivaltainen käyttäytyminen on muuttunut vuosien saatossa ja miten se näyttäytyy varhaiskasvatuksessa

Opinnäytetyö on toteutettu laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii yksityinen varhaiskasvatuksen yksikkö. Aineisto kerättiin Google-Forms-työkalun avulla käyttäen kyselylomaketta. Kysymykset esitettiin avoimina kysymyksinä.

Tutkimuksen suppeasta aineistosta huolimatta tuloksista kävi ilmi, että kokemusten mukaan lasten fyysinen väkivaltainen käyttäytyminen varhaiskasvatuksessa on lisääntynyt. Tulosten perusteella voidaan sanoa, että väkivallan syyt ovat hyvin moniulotteisia sekä korona-ajan vaikutus nousi myös esille pahoinvoinnin lisääjänä lasten arjessa. Ennaltaehkäisyn näkökulmasta tuloksista nousi esiin henkilökunnan lisäkoulutuksen tarve, lasten tunne- ja kaveritaitojen vahvistaminen sekä vanhemmuuden tukeminen.

Tulokset vahvistavat aikaisempaa tutkimustietoa lasten väkivaltaisuudesta työntekijöitä kohtaan. Väkivallan ennaltaehkäisyyn on olemassa keinoja ja on tärkeää tutkia, miten näitä keinoja hyödynnetään parhaiten käytännössä.

Avainsanat: Väkivalta, lapset, ennaltaehkäisy, varhaiskasvatus

School of Social Services
Bachelor of Social Services

Author	Ahola Henna-Maria ja Oinas-Panuma Niina	2021
Supervisor	Seija Järvi ja Timo Marttala	
Comissioned by	Private Sector Of Early Childhood Education	
Subject on thesis	Experiences of early childhood education workers on physical violent behavior of children	
Number of pages	43	

Abstract

The purpose of this thesis was to explore experiences of early childhood educators on children's physical violence. The aim was to research how children's violent behavior has altered over the years and how it appears in early childhood education.

As a research method was qualitative research. The client organization of the thesis was a private childhood education unit. The material was collected through research questions using Google Forms. The questions were presented as open questions.

The data from the study was limited, but the results show that the children's physical violent behavior in early childhood education has increased. Based on the results, the causes of the violence are very multidimensional and also the corona pandemic has had a negative impact on the daily life of children. To prevent violence, the research highlights the needs for additional staff training, training of children emotional skills and supporting the parenthood.

The results strengthen the previous research data on child violence towards the early childhood educators. There are ways to prevent this violence and it is important to research how to benefit from the existing data in practice.

Key words: Violence, children, prevention, early childhood education

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	TEORIAPOHJAN ESITTELY	8
2.1	Lasten käyttämä väkivalta.....	8
2.2	Reaktiivinen ja proaktiivinen väkivalta	10
2.3	Aggressiivisuuden määrittelyä – lapsen aggressiivisuus	11
2.4	Varhaiskasvatus	13
2.5	Varhaiskasvatuksen työturvallisuus	14
2.6	Väkivaltaisen käyttäytymisen ennaltaehkäisy	17
2.7	Aggressiokasvatus ja tunne- sekä turvataidot.....	19
3	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	23
3.1	Laadullinen tutkimus	23
3.2	Eettisyys ja luotettavuus	23
3.3	Aineistonkeruumenetelmä ja kyselyn toteutus	25
3.4	Aineiston analyysi	27
4	TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	29
4.1	Tutkimuksen osallistujat.....	29
4.2	Lasten fyysinen väkivaltakäyttäytyminen sekä sen muutokset	29
4.3	Väkivallan ennaltaehkäiseminen varhaiskasvatuksessa.....	31
4.4	Henkilöstön toiminta ja menettelyohjeet väkivaltatilanteissa.....	31
4.5	Yhteenveto tuloksista – henkilökunnan lisäkoulutuksen tarve sekä tunne- ja turvataidot avainasemassa	32
5	POHDINTA	35
	LÄHTEET.....	38
	LIITTEET	41
	KUVIOT	43

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön aiheena on varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokema fyysinen väkivalta lasten taholta. Varhaiskasvatuksen henkilöstöön kohdistuvasta väkivallasta lasten taholta puhutaan melko vähän, vaikka tutkimusten mukaan väkivaltainen käyttäytyminen on samalla lisääntynyt. Tämä selviää mm. työterveyslaitoksen vuonna 2018 teettämästä Kunta10-tutkimuksesta, jonka mukaan jopa 61 % lastenhoitajista on kokenut väkivalta- tai uhkatilanteita työssään. Verrattaessa vuosien 2016 ja 2018 tutkimustuloksia, on väkivaltakokemukset lisääntyneet. (Ervasti, Kalavainen & Oksanen 2019.) Uusin Kunta10-tutkimus on teetetty vuonna 2020, sen mukaan hoito- ja kasvatusalalla väkivallan uhan kokemukset ovat laskeneet sitten vuoden 2018. Edelleen lukemat koetaan kuitenkin korkeiksi. Esimerkiksi lastentarhanopettajista 62,6 % oli kokenut väkivallan uhaa. (Julkisten ja hyvinvointialojen liitto 2021.) Väkivaltaisten lasten määrällisestä kasvusta mainitaan myös jo vuonna 2010 tehdyssä Työturvallisuuskeskuksen oppaassa Työturvallisuus ja työhyvinvointi päivähoidossa. (Ristioja & Tamminen 2010, 39).

Väkivaltaisesti käyttäytyvästä lapsesta ei puhuta tarpeeksi. Mitä nuorempi lapsi on kyseessä, sitä vähemmän siitä puhutaan yhteiskunnallisesti. Ymmärrämme, että väkivallan ja väkivaltaisen käyttäytymisen syyt ovat moninaisia. Ensiarvoisen tärkeää olisi tunnistaa väkivaltaisen lapsen oireilu sekä syyt väkivaltaiselle käyttäytymiselle mahdollisimman varhaisessa vaiheessa lapsuutta, jotta siihen voidaan puuttua tarpeeksi ajoissa. Viimeaikaisten uutisointien mukaan työntekijät ovat neuvottomia ja uupuneita kohdatessaan fyysisiä väkivaltatilanteita. Ylen artikkelissa *Puremista, potkimista, lyömistä – lasten käyttämä väkivalta ja kielenkäyttö on muuttunut yhä rajummaksi päiväkodeissa*, ilmenee työntekijöiden huoli väkivaltaisen lapsen käyttäytymisestä, ja siitä kuinka huoli ei tunnu johtavan toimenpiteisiin. (Ali-Hokka 2020.) Myös Julkisten ja hyvinvointialojen liiton kysely (2020), joka tuotettiin varhaiskasvatushenkilöstön työssään kokemasta väkivallasta ja väkivallan uhasta, puhuvat saman ilmiön puolesta. Tutkimuksen tuloksista selviää, että lähes kolmannes kyselyyn vastanneista varhaiskasvatuksen työntekijöistä kokee työssään väkivaltaa viikoittain.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tuoda esille kokemuksia varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokemasta fyysisestä väkivallasta lasten taholta. Kokevatko päiväkodin työntekijät omaavansa riittäviä valmiuksia kohdata väkivaltaisesti käyttäytyvä lapsi? Lisäksi tavoitteemme on selvittää, millä tavalla lasten väkivaltainen käyttäytyminen on muuttunut vuosien saatossa. Työmme tavoite on tuoda näkyväksi yhteiskunnallisesti hankalaa mutta tärkeää aihetta. Varhaiskasvatuksen työntekijät joutuvat työssään kokemaan väkivaltaa lasten taholta ja tutkimuksemme haluaa antaa äänen ammattilaisille ja heidän kokemuksilleen. Kokemusten esille tuominen on tärkeää ja mahdollisia kehittämiskohteita varhaiskasvatukseen halutaan tuoda näkyväksi. Työntekijöiden kokema neuvottomuus ja osaamisen tarve väkivaltatilanteissa on tärkeä tuoda esille, jotta asialle voidaan tehdä jotain. Aiheen hankalastakin luonteesta kertoo se, että sitä on tutkittu melko vähän nimenomaan väkivalta-termillä. Työmme tutkimuskysymyksiä ovat:

1. Millä tavalla lasten fyysinen väkivaltainen käyttäytyminen näyttäytyy varhaiskasvatuksessa ja miten se on muuttunut työvuosiesi aikana?
2. Miten henkilöstö voi toimia ehkäistäkseen väkivaltatilanteita?
3. Miten henkilöstö toimii väkivaltatilanteissa?

Tuomme esille kokemuksia väkivaltatilanteissa tarvittaviin ennaltaehkäiseviin keinoihin. Aihe on meitä molempia lähellä, sillä toinen meistä suuntautuu opinnoissaan varhaiskasvatusalalle ja työskentelee tällä hetkellä varhaiskasvatuksen opettajana, ja toinen on tehnyt harjoittelun päiväkotiin ja jatkanut opintojaan siitä kiinnostuksen kohteenaan rikosseuraamusala. Olemme valinneet aiheemme molempien opintojen suuntautumisen näkökulmasta. Työmme keskittyy tutkimaan keinoja, joita varhaiskasvatuksen työntekijät kokevat tarvitsevansa kohdatessaan fyysistä väkivaltaa. Tutkimme, minkälaisia keinoja heillä jo on ja minkälaisia keinoja he kokevat tarvitsevansa lisää.

Ennaltaehkäisyä on lasten parissa kehitetty sekä siihen satsataan yhteiskunnassamme entistä enemmän, mikä kertoo selkeästi sen tarpeesta. Uutisoinnit huo-

novointisista lapsista ja nuorista sai meidät miettimään ennaltaehkäisyn merkitystä ja sitä, miten esimerkiksi lapsen varhaiskasvatuksessa voitaisiin parantaa varhaista puuttumista. Mitkä voisivat olla konkreettisia keinoja lasten hyvinvoinnin ja tasapainoisen lapsuuden parantamiseksi?

Oikeiden keinojen löytäminen väkivaltaisesti käyttäytyvän lapsen kanssa toimimiseen voi olla haastavaa. Eteen voi tulla tilanteita, joissa henkilökunta ei tarkalleen tiedä, mitä heidän tulisi tehdä. Mielestämme aihe on koettu häpeäksi ja siitä on vaiettu liiaksi, mutta viime aikoina aiheesta on onneksi alettu puhumaan enemmän ja sitä on nostettu esille. Ylen A-Studio on uutisoinut aiheesta tammikuussa 2020 otsikolla: Miksi lasten väkivalta yleistyy päiväkodeissa? Jutussa nousee esille ammattilaisten heikonlainen osaaminen siihen, miksi lapsi käyttäytyy väkivaltaisesti ja erityisesti osaamista uupuu silloin, kun kyseessä on pieni lapsi. (YLE 2020.) Koemme, että mitä pienempi lapsi on väkivallan tekijänä, sitä vähemmän siitä puhutaan. Ennaltaehkäisyn merkitystä pohdimme tutkimustiedon sekä työntekijöiden kokemusten valossa, mitä tulevaisuudessa ennaltaehkäisy voisi tarkoittaa juuri varhaiskasvatuksen näkökulmasta.

Olemme koostaneet oman työmme meitä kiinnostavista näkökulmista, mitkä liittyvät lasten fyysiseen väkivaltaiseen käyttäytymiseen päiväkodeissa. Aihe sai kiinnityksen Marja-Leena Huttusen opinnäytetyöstä Lasten väkivalta varhaiskasvatuksen työntekijöitä kohtaan (Huttunen 2017). Yhteiskunnallisesti tärkeä aihe on esilletuomisen arvoinen ja mielestämme sitä on tärkeä tutkia erityisesti työntekijöiden näkökulmasta. Rakensimme oman työmme, johon tuomme kyselyn avulla kokemuksia väkivaltatilanteista, ennaltaehkäisystä sekä varhaisesta puuttumisesta varhaiskasvatuksen ammattilasilta, jotka työssään kohtaavat kaikenlaisia lapsia. Syvennämme tietämystämme siitä, mitä varhaiskasvatuksessa tänä päivänä tapahtuu aiheen tiimoilta. Lisäksi tarkastelemme miksi lapset käyttävät fyysistä väkivaltaa erilaisissa tilanteissa.

2 TEORIAPOHJAN ESITTELY

2.1 Lasten käyttämä väkivalta

Maailman terveysjärjestö World Health Organisation (WHO) käyttämän määritelmän mukaan väkivalta on fyysisen voiman tai vallan tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista, joka kohdistuu ihmiseen itseensä, toiseen ihmiseen tai ihmisryhmään tai yhteisöön ja joka johtaa tai joka voi hyvin todennäköisesti johtaa kuolemaan, fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriintymiseen ja perustarpeiden tyydyttämättä jäämiseen. Kuten yleisesti voidaan todeta, väkivallan syyt ovat moninaiset. Ei ole olemassa yksittäistä syytä väkivaltaiselle käytökselle. Maailman terveysjärjestö luonnehtii väkivaltaa kansanterveysongelmaksi, joka on kuitenkin ehkäistävässä. Väkivalta on yksilöllisten ihmisten välisiin suhteisiin liittyvien, sosiaalisten, kulttuuristen ja ympäristöllisten tekijöiden summa. (World Health Organisation 2005.)

Väkivalta-sanalla voidaan tarkoittaa eri yhteyksissä mitä erilaisempia aggressiivisen vuorovaikutuksen muotoja. Voidaan puhua fyysisestä sekä henkisestä väkivallasta. Aggressiivisella käyttäytymisellä tarkoitetaan kaikkea käyttäytymistä, jonka päämääränä on vahingoitus. Kaikkea aggressiivista käyttäytymistä ei kuitenkaan katsota väkivallaksi. Aggressiivinen käyttäytyminen jaetaan kahteen malliin, suoraan ja epäsuoraan. Väkivalta on fyysistä, eli suoraa aggressiivista käyttäytymistä. Myös verbaalinen, kuten haukkuminen ja uhkaileminen katsotaan suoraksi aggressiiviseksi käyttäytymiseksi. Epäsuora aggressiivinen käyttäytyminen näyttäytyy taas esimerkiksi juorujen levittämisenä ja maineen tahraamisena tai porukasta ulkopuolelle jättämisenä. Tällainen käyttäytyminen vaatii manipulointikykyä ja tietynlaista käsitystä sosiaalisista vivahteista. (Nurmi 2013, 72.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) väkivaltakäsitteiden sanastossa (2020) fyysisen väkivallan kuvaillaan olevan väkivaltaa, jossa tarkoituksen mukaisesti loukataan toisen ihmisen ruumiillista koskemattomuutta. THL:n määritelmän mukaan fyysistä väkivaltaa on esimerkiksi töniminen, lyöminen, potkiminen, tukistaminen, pään hakkaaminen, kuristaminen, raapiminen, repiminen, ravis-telu, ampuma- tai teräaseen käyttö, fyysisellä väkivallalla uhkailu. (THL 2021.)

Väkivallasta puhuttaessa sitä ei usein ymmärretä lasten tekemänä. Marja-Leena Huttunen nostaa opinnäytetyössään (2017, 12) aiheellisesti esille, että termillä ”väkivalta” ei ole tutkittu pienten lasten tekemää väkivaltaa vaan usein puhumme haastavista tai aggressiivisista lapsista. Huttunen painottaa, että näihin kaikkiin termeihin voidaan kuitenkin sisällyttää väkivaltaista käytöstä.

Lasten kehitykseen ja kasvuun liittyy haastavia tunteita. Aggression tunne on lapsilla yleistä ja sen avulla myös opetellaan käsittelemään tunteita. Raisa Cacciatore on kirjassaan *Kiukkukirja aggressiokasvattajan käsikirja – vauvasta kouluikään* kuvannut lapsen kehitystä ja eri ikävaiheisiin liittyviä tunteita, itsenäistymistä ja sitä miten aikuinen voi tukea ja kasvattaa lasta. Cacciatore (2008, 22) on todennut Tremblayhyn (2006) viitaten, että noin 3–5 prosenttia ihmisistä on taipuvaisia fyysiseen aggressiivisuuteen aina esikouluikäisestä nuoruuteen saakka. Hänen mukaansa nuoret, jotka käyttävät usein aggressiivisuutta apuna tunteiden purkamisessa ovat usein nojanneet siihen jo omassa lapsuudessaan.

Väkivallasta puhuminen ja sen määrittely ovat tärkeitä lapselle ja ne ovat esisijaisesti vanhempien mutta myös muiden kasvattajien vastuulla olevia asioita. Lapsen kaikki tunteet pitäisivät olla sallittuja. Haastavia tunteita ei pitäisi peittää vaan ne täytyy elää ja tuntea, jotta niitä voi hallita. Väkivaltakasvatuksen tärkeitä päämääriä ovat lapsen tietämys siitä, mikä on väkivaltaa ja että väkivalta on väärin. Vastapainona lapsen täytyy tietää, mikä ei ole väkivaltaa. (Cacciatore 2008, 73–74).

*Jari Sinkkonen muistuttaa kirjassaan *Lapsen kanssa hyvinä ja huonoina päivinä* (2012, 89) kuinka se, että lapsi lyö aikuista on huomattavasti vakavampaa kuin lasten keskinäinen kahinointi. Lapsen lyödessä aikuista, ylittää hän sukupolvien välisen rajan. Samalla hän rikkoo tabun kääntäen sen itseään vastaan. Lapsi, joka on menettänyt kontrollinsa täysin ei kykene sisäistämään puhetta eikä selityksiä.*

2.2 Reaktiivinen ja proaktiivinen väkivalta

Väkivallan luonne ei ole kokonaisuutena samanlaista, vaikka vahingot, jotka sen seuraamuksena syntyvät mahdollisesti ovat. Jotta väkivaltaan pystyy puuttumaan ja sitä vähentämään, edellyttää se ymmärrystä erilaisista tilanteista, motiiveista ja väkivallan tyypeistä. Usein käytetty ja hyödylliseksi koettu ryhmittely on väkivaltakäyttäytymisen jakaminen kahteen eri tyyppiin; reaktiiviseen ja proaktiiviseen. Reaktiivinen väkivalta ilmenee reaktionä olemassa olevaan uhkaan tai tilanteeseen, joka on virheellisesti koettu uhkaavaksi. Asia, joka koetaan uhaksi, on mahdollisesti jotenkin paha, loukkaava tai jollain tavalla lasta ahdistava. Lapsi tai nuori reagoi kokemaansa uhkaan tai loukkaukseen suhteettomalla voimalla. Väkivallanteko voidaan nähdä kestävämmäksi koetun tunnetilan purkauksena ja on päämääränä itse toiminnalle. Usein nuoret, jotka ovat kasvaneet kovan kurin alla ja kokeneet itse kaltoinkohtelua reagoivat näin väkivaltaa käyttäen. He myös helposti taipuvat tekemään aggressiivisia virhetulkintoja. Tällä tarkoitetaan sitä, että lapsi tai nuori tulkitsee toisen osapuolen tarkoittamat ystävälliset ja neutraaliset vuorovaikutustilanteet aggressiivisiksi. Lapsi tai nuori voi esimerkiksi kuvitella toisen lapsen tuijottaneen häntä tai irvistelleen hänelle. Useihin mielenterveyden häiriöihin voi sisältyä alttiutta tulkita todellisuutta väärin. Lapsi tai nuori, joka käyttää reaktiivista väkivaltaa raivostuu kestävämmäksi koetussa tilanteessa. Hän ei omista parempia keinoja näiden tilanteiden selvittämiseksi eikä omaa malttia harkintaan. Häneltä puuttuvat keinot, eli sosiaaliset taidot sekä itsehillintä. (Nurmi 2013, 73–74.)

Proaktiivinen eli välineellinen väkivalta poikkeaa reaktiivisesta väkivallasta siten, että väkivalta tapahtuu jonkin tavoitteen saavuttamiseksi. Kehitysikäiset välineellistä väkivaltaa käyttävät lapset kasvavat monesti epäsosiaalisten esikuvien vaikutuksen alaisena. Proaktiivisen väkivallan taustalla on ajatus siitä, että lapsi tai nuori ajattelee olevansa oikeutettu käyttämään väkivaltaa ja se on hyvä keino saavuttaa mitä haluaa. Sosiaaliset taidot voivat kuitenkin olla kehittyneitä, mutta niitä käytetään lähinnä kielteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. (Nurmi 2013, 75–76.)

Tilanteet, joissa lapset käyttävät väkivaltaa ovat luonteeltaan reaktiivista eli se tapahtuu yleensä kestäättömän tunteen purkamiseksi. Tärkeää olisi miettiä, miten saataisiin kitkettä epäsosiaalinen toiminta ja sen jatkuminen. Lapsi täytyisi saada motivoitumaan toisenlaiseen käyttäytymiseen. Lapsen vähäisestä katumuksesta ei kuitenkaan kannata päätellä, että lapsi olisi väkivaltainen tieteen tahtoon ja nauttisi toisten vahingoittamisesta. Harmittavan tunnetilan seurauksena malttinsa menettänyt lapsi tarvitsee aikaa rauhoittumiseen, jonka jälkeen hän pystyy käsittelemään tapahtunutta, sanoittamaan sitä sekä ilmaisemaan katumustaan. (Nurmi 2013, 77–78.)

2.3 Aggressiivisuuden määrittelyä – lapsen aggressiivisuus

Aggressiivisuus määritellään tavallisesti toisen ihmisen tarkoitukselliseksi satuttamiseksi tai vahingolla uhkailuksi. Seurauksena voi olla fyysinen kipu, kuten mustelma tai pysyvä vamma. Psykkisiä vahinkoja ovat nolaus, häväistys ja syrjäyttäminen. Aggressiivisuuden tekee moniulotteiseksi ilmiöksi se, että se voi olla joko emotionaalista eli tunnepohjaista tai instrumentaalista eli välineellistä aggressiivisuutta. Sosiaalisten ongelmien alkulähteenä voidaan pitää sitä, että joko yksilö tai yhteisö käyttää aggressiota välineenä omien pyrkimysten toteuttamiseksi. Näin ollen sosiaalisen elämän yhdeksi perusongelmaksi voidaan lukea se, kuinka ratkaistaan ristiriitoja ilman aggressiivisuutta tai ainakin niin, että sitä voitaisiin sietää edes jollain tasolla. (Helkama, Myllyniemi & Liebkind 2010.)

Aggressiivisuus voi olla luonteeltaan fyysistä, jolloin lapsella on tarve satuttaa muita ihmisiä teoilla. Aggressiivisuus voi esiintyä myös relationaalisena, jolloin siihen kuuluu lapsen tarkoitus vaikuttaa tietyn yksilön suhdetta toiseen tai esimerkiksi ryhmätoiminnassa. Relationaalinen aggressiivisuus tarkoittaa halua loukata toisen yksilön tunteita. Vanhemmat lapset käyttävät yleensä fyysistä aggressiivisuutta enemmän kuin nuoremmat lapset. (Ahonen 2015.) Aggressio voidaan määrittellä voimaksi, johon liittyy halu toimia. Aggressiivisuus puolestaan voidaan määrittää sellaiseksi toiminnaksi, jonka tarkoituksena on vahingoittaa toista vastoin tämän tahtoa. Aggressiivinen käytös lapsella on aina oire jostakin ja lapsen keinottomuus katsotaan liittyvän yleensä henkiseen pahoinvointiin. Erityisesti kehitysikä vaikuttaa siihen, miten lapsi osaa käsitellä aggressiivista käytöstään.

Lapsuudessa koetut asiat ja ilmiöt ovat altistavia tekijöitä lapsen aggressiiviseen käytökseen. Lapsen oma synnynnäinen herkkyyys ja persoonallisuus ovat asioita, joihin ei voi vaikuttaa, kun taas altistavia tekijöitä, joihin voidaan vaikuttaa ovat lapsuuden stressaavat elämäntapahtumat, kuten perheen sisäinen väkivalta tai erotilanteet, sisarusten syntyminen, taloudelliset vaikeudet sekä muun tyyppiset elämän muutokset sekä vaikeudet. (Riihonen & Koskinen 2020.)

Väkivaltaisen median ja erilaisten pelien vaikutuksia lapseen on tutkittu. Vaikutukset voivat vaihdella lapsen iän ja kehityksen mukaisesti. Teoksessa *Kuvista teoksi – Väki- ja väkivaltapeliin vaikutukset lapsiin ja nuoriin* (2008) on tutkittu erilaisia kehitystehtäviä, joiden perusidea on, että lapsen täytyy suorittaa tiettyjä taitoja ja tehtäviä, jotta hän voi sopeutua ympäröivään maailmaan. Tätä kautta ajatellaan, että kehitystehtävät antavat lähestymistapoja normaalin kehityksen seuraamiseen. Erilaiset kehitystehtävät on jaettu ikäryhmittäin 0-12 kuukautta, 1-2-vuotiaat ja 2-5-vuotiaat. (Anderson, Gentile & Buckley 2008.)

0-12 kuukauden ikäiset lapset eli pienokaisvaiheen (infancy) tärkeimpänä kehitystehtävänä pidetään kiintymyssuhdetta huoltajaan tai huoltajiin. Taaperovaiheen (toddlerhood) eli 1-2 -vuotiaiden kehitysvaiheista voidaan eritellä lapsen itsensä erottaminen muusta maailmasta. Tällöin lapsi alkaa toimimaan itsenäisesti, mm. ruokailee itse sekä oppii omaa kieltä. Uteliaisuus ja ympäristön tutkiminen ja hallinta tulevat tärkeäksi. Pikkulapsivaiheen (early childhood) 2-5-vuotiaiden tärkeimpiin kehitystehtäviin kuuluu sekä käyttäytymisen kontrolloimisen opettelu sekä ulkoisiin sääntöihin opettelu. Näiden ohella emotionaalinen puoli kehittyy ja sitä opetellaan eri ympäristöissä. Sekä sukupuolinen, että stereotyyppinen oppiminen korostuu tässä iässä. (Anderson, Gentile & Buckley 2008.)

2.4 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on kokonaisuus, joka muodostuu suunnitelmallisesta ja tavoitteellisesta lapselle suunnatusta kasvatuksesta, opetuksesta ja hoidosta, jonka keskiössä on pedagogiikka. Se pitää sisällään lapsen elämästä ikävuodet 0–6. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista, edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, ehkäistä syrjäytymistä, tukea huoltajia kasvatustyössä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään tai opiskeluun. Varhaiskasvatuksen myötä lapsi oppii tietoja ja taitoja, joilla on vahvistava vaikutus lapsen osallisuuteen ja aktiiviseen toimijuuteen yhteiskunnassa. (Opetushallitus 2021.)

Varhaiskasvatus kokonaisuutena perustuu valtakunnalliseen varhaiskasvatuksen perusteisiin, paikallisiin varhaiskasvatussuunnitelmiin ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmiin. Varhaiskasvatuksen perusteet ovat tukena ja ohjaamassa kuinka varhaiskasvatusta järjestetään, toteutetaan ja kehitetään. Ne toimivat edistävänä tekijänä, jotta perusteet laadukkaalle ja yhdenvertaiselle varhaiskasvatukselle täyttyvät kaikkialla Suomessa. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan varhaiskasvatuksen perusteiden pohjalta. Paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat tehdään määrittelemään, ohjaamaan ja tukemaan varhaiskasvatusta paikallisesti. Ne ovat velvoittavia ja niitä täytyy arvioida ja kehittää. Jokaiselle varhaiskasvatuksen piirissä olevalle lapselle tehdään oma yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma, toisin sanoen lapsen vasu. Se laaditaan yhdessä huoltajien ja lapsen kanssa ja sitä tulee tarkentaa säännöllisesti lapsen tarpeiden muuttuessa. Varhaiskasvatustilain (540/2018) 4§ mukaan lapsen edun ensisijaisuus tulee huomioida varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä tai tuotettaessa ja siitä päätettäessä. Varhaiskasvatusta voidaan toteuttaa päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai avoimessa varhaiskasvatustoiminnassa, joita ovat esimerkiksi kerho- ja leikkitoiminta. (OPH 2021.)

Teoksessa Varhaiskasvatuksen käsikirja (2017, 10) Eeva-Liisa Kronqvist painottaa, että hyvän ja laadukkaan varhaiskasvatuksen edellytys on tietämys sekä näkemys sen toteuttamisesta. Käytänteitä suunnitellessa lasta koskevan teoreetti-

sen ja käytännöllisen tiedon merkitys korostuu. Lasta ei tule pitää irrallisena ympäristöstä, jossa hän on kasvanut sekä omaksunut omat taidot, arvot ja kulttuurisen mallit. Hyvää varhaispedagogiikkaa toteuttaessa seurataan lapsen kehitystä, mutta myös avataan kehitykselle ennennäkemättömiä mahdollisuuksia sensitiivisen ja lapsen tarpeet huomioivan kasvattajan tuella. Omat kokemuksemme hyvästä ja laadukkaasta varhaiskasvatuksesta perustuvat nimenomaan lapsen yksilölliseen tarpeiden huomioimiseen. Millaisia käytänteitä eritilanteissa tulee käyttää, pohjautuu juuri lapsen yksilölliseen kehitykseen.

2.5 Varhaiskasvatuksen työturvallisuus

Työturvallisuuslain tarkoituksena on parantaa työympäristöä ja työolosuhteita työntekijöiden työkyvyn turvaamiseksi ja ylläpitämiseksi sekä ennalta ehkäistä ja torjua työtapaturmia, ammattitauteja ja muita työstä ja työympäristöstä johtuvia työntekijöiden fyysisen ja henkisen terveyden, jäljempänä terveys, haittoja (Työturvallisuuslaki 738/2002, §1.) Työturvallisuuslaki määrittelee työturvallisuuden minimitason ja yleiset tavoitteet. Työturvallisuuslaki korostaa työpaikan omaloitteista turvallisuuden hallintaa. Lisäksi laki korostaa työnantajan ja työntekijöiden yhteistoimintaa. Työnantajan velvollisuutena on järjestelmällisesti tunnistaa työpaikan haitta- ja vaaratekijät sekä silloin kun niitä ei voida poistaa arvioitava niiden merkitys työntekijöiden turvallisuudelle ja terveydelle (Työturvallisuuslaki 738/2002 §10.) Työhön liittyessä ilmeistä väkivallan uhkaa, tulee työ ja työolosuhteet järjestää siten, että väkivallan uhka ja väkivaltatilanteet ennakoitaisiin ennaltaehkäisemällä mahdollisuuksien mukaan. Työpaikalla tulee olla väkivallan torjumiseen tai rajoittamiseen tarvittavat asianmukaiset turvallisuus järjestelyt tai -laitteet sekä mahdollisuus avun hälyttämiseen. Työnantajan on lisäksi laadittava menettelytapaohjeet, joiden avulla ennakoidaan uhkaavien tilanteiden hallintaa ja toimintatapoja, jotta väkivaltatilanteiden vaikutukset työntekijän turvallisuuteen voidaan torjua ja rajoittaa (Työturvallisuuslaki 738/2002 §27.)

Työturvallisuuskeskuksen oppaassa työhyvinvoinnin tavoitteena on terveet ja koko työuransa työkykyiset työntekijät. Varhaiskasvatuksessa työ on sekä fyysisesti että henkisesti kuormittavaa. Työhyvinvointi käsittää myös tilanteen, jossa

työntekijän on tunnettava työpaikkansa perustehtävä ja oma toimenkuva. Organisaatio, jonka johtaminen on suunnitelmallista ja johdonmukaista edistää toimivaa työyhteisöä ja työhyvinvointia. (Ristioja & Tamminen 2010, 5.)

Lain mukaan jokaisella on oikeus turvalliseen työ- sekä kasvuympäristöön. Työturvallisuuslaki sisällyttää väkivaltatilanteiden ja väkivallan uhkien ehkäisyä, jota tehdään mahdollisuuksien mukaisesti. Kun päiväkodeissa tehdään väkivallan riskien arviointia sekä laaditaan menettelyohjeita niiden varalle, tällöin huolehditaan siitä, että jokainen työntekijä työssään on tietoinen ohjeista sekä osaa myös tilanteen tullen käyttää niitä työssään. Päiväkodissa työskentelevät kokevat väkivaltaa tai sen uhkaa yhä useammin työtä tehdessään. Jo aiemmin mainittu väkivaltaisten lasten määrän kasvu on seurausta lisääntyneistä lasten ja perheiden ongelmista. Uhkatilanteista tekee vaikeita niiden odottamattomuus, ne eivät koskaan ole samanlaisia. Oikeaa toimintatapaa, joka sopisi jokaiseen tilanteeseen on haastavaa määritellä. Raportoiminen edellä mainituista tilanteista esimiehelle on tärkeää. Hänen tehtävänsä on välittää tietoa ylemmälle taholle. (Ristioja & Tamminen 2010, 39.)

JHL:n Varhaiskasvatusalan ammattilaisen oppaassa (2016, 45) väkivaltatilanteiden hallinnan avuksi ohjeistetaan ryhtymään työpaikalla seuraaviin toimenpiteisiin riskien arvioinnissa havaittujen vaarojen vähentämiseksi, joita aiheutuu lasten ja vanhempien aiheuttamasta väkivallan uhasta. Seuraavassa kuviossa on esitelty työpaikan ohjeistus.

Kuvio 1: Väkivallan hallinnan toimenpiteet (JHL 2016)

JHL:n pääluottamusmies Anu Vihervaara huomauttaa lasten uhkaavan käytöksen tai fyysisen väkivallan, joka kohdistuu varhaiskasvatuksen ammattilaisiin olevan vaikein käsiteltävä asia niin työntekijöille kuin vanhemmillekin. Lapset omaavat vähäiset keinot kuormittumisen hallintaan ja stressireaktioiden käsittelyyn ja tästä seuraa usein tilanteita, joissa lapsi potkii, lyö, puree tai raapii työtilanteessa olevia henkilöitä. Vihervaara muistuttaa kuinka fyysisen koskemattomuuden vahingoittamisella on sama vaikutus, oli kyseessä aikuinen tai lapsi. Se satuttaa. Olemme tietoisia siitä, että lapsi itse ei ole väkivaltainen, vaan lapsen käyttäytyminen aggressiivisesti tai hallitsemattomasti luo työntekijälle uhka- ja työväkivalta kokemuksen. Ammattilaisena ymmärrämme lasta, mutta fyysistä työväkivaltaa, ei tarvitse hyväksyä kenenkään aiheuttamana. (JHL 2016, 46.)

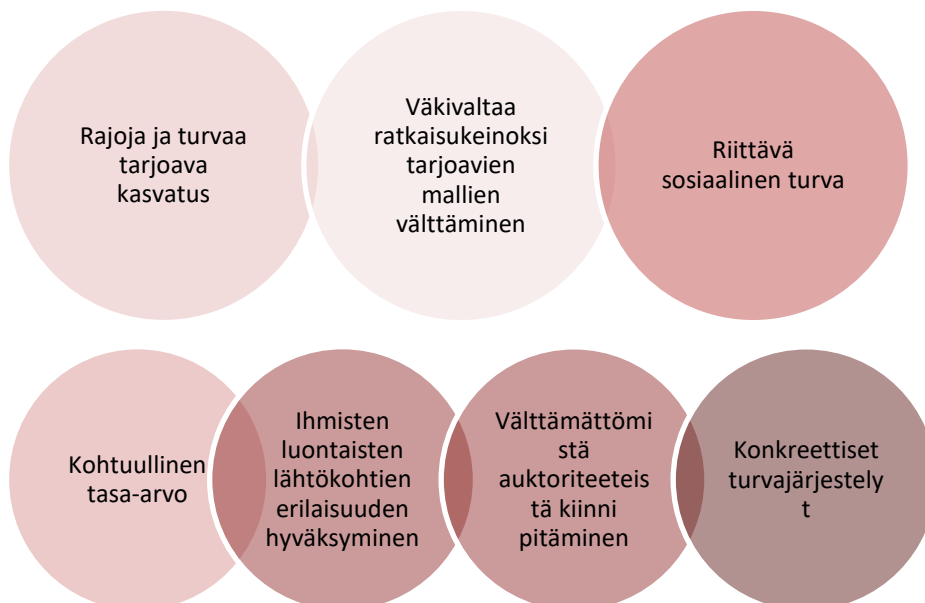
Lapsen käyttäytyessä jatkuvasti röyhkeästi saadakse sen mitä haluaa, voi saada aikuisissa aikaan kiukun-, turhautumisen-, surun- ja myötätunnontunteita toisia lapsia kohtaan. Lapsen ollessa selkeästi väkivaltainen toisia lapsia tai työntekijöitä kohtaan, voi saada myös aikuisella pelon, ahdistuksen, vihan ja inhon tunteita pintaan väkivaltaista lasta kohtaan. Työntekijä voi kokea työskentelyn ryhmässään haastavaksi kokiessaan, että joku lapsista väkivaltaisella tai muulla

lailla aggressiivisella käytöksellä loukkaa tai uhkaa hänen minuuttaan tai itsemääräämisoikeuttaan. Tällaisessa tilanteessa vertaisryhmä tai työnohjaus olisivat työntekijän kannalta tärkeitä, jotta hän pääsisi purkamaan tuntojaan. (Oulasmaa & Riihonen 2013, 29.)

2.6 Väkivaltaisen käyttäytymisen ennaltaehkäisy

Määrittelemme ennaltaehkäisyä työssämme varhaiskasvatuksen näkökulmasta sekä väkivaltaisen käyttäytymisen näkökulmasta. Mitä ennaltaehkäisy näiden asioiden kannalta tarkoittaa ja mikä merkitys ennaltaehkäisyllä on edellä mainittuja asioita ajatellen. Kiira Hurmeen ja Tarmo Kyllösen teoksessa *Turvassa!* (2014, 61) ennakoinnin kerrotaan olevan riskien hallintaa. He painottavat ennakoinnin tarkoittavan juuri heidän teoksessaan sellaisia tietoon tai kokemukseen pohjautuvia asioita, joita voisi ennalta aavistaa tai joihin voisi pyrkiä vaikuttamaan.

Vankimielisairaalan ylilääkäri, dosentti Hannu Lauerma luettelee Suomen Lääkärilehden pääkirjoituksessaan 7 keinoa väkivallan ehkäisyyn yhteiskunnassa. (2005). Hän mainitsee, että väkivallan ehkäisyyn ei ole yhtä tiettyä ratkaisua vaan ennaltaehkäisy koostuu eri osa-alueista, joita ovat:

Kuvio 2: Väkivallan ehkäisy yhteiskunnassa (Lauerma, Hannu 2005)

Yllä olevan kuvion seitsemän kohtaa mainitaan myös Raisa Cacciatoren Kiukku-kirjassa (2008), jossa korostetaan väkivallan ehkäisyä kasvatuksen avulla. Yksilötason ennaltaehkäisy koostuu väkivallasta kertomisesta ja säännöistä puhumista, tunteiden ymmärtämisestä sekä toimintamallien hankkimisesta jo ennen mahdollista väkivaltatilannetta.

Yksilötasolla väkivallan ennaltaehkäisyn voidaan katsoa tapahtuvan puhumalla, kertomalla sääntöjä, ymmärtämällä tunteita ja hankkimalla toimintamalleja jo ennen väkivaltaa. Lisäksi se koostuu turvallisesta kasvatuksesta sekä hoidosta. Jotta lapsi voi luopua väkivaltaisista tavoistaan reagoida, tulee hänen voida nojata turvallisuuden tunteeseen ja saada väkivallattomia malleja, kuinka käsitellä aggressioita. Haastaviin tilanteisiin tulisi ensisijaisesti valita aina jokin muu keino ratkaista tilanne, kuin väkivalta. Lasten ja nuorten kasvatuksessa tätä tulisi painottaa. Lapsen ollessa häpeän ja raivon vallassa tuntiessaan olevansa umpikujassa tulee hänen valita väkivaltaisen ja väkivallattoman ratkaisun väliltä, kuinka toimii. On tutkittu, että aikaisemmilla väkivaltateoilla on vaikutuksia väkivaltakäyttäytymiseen tulevaisuudessa. Tästä syystä ennaltaehkäisyn ja lasten aggressiokasvatuksen merkitys korostuu. (Cacciatore 2010, 45-46.)

Opetushallituksen julkaisussa (2018) varhaiskasvatuksen perusteissa on velvoite, jonka mukaan suunnitelmallisen ennaltaehkäisyn sekä vaadittavan puuttumisen avulla lapsia suojellaan väkivallalta, kiusaamiselta sekä kaikelta häirinnältä. Ennaltaehkäisyllä turvatun kasvu- ja oppimisympäristön varmistamiseksi tarkoitetaan niin yksikköön, ryhmään kuin yksilöön sovitettuja toimia, joiden pyrkimys on vaikuttaa häiriökäyttäytymiseen tai uhka- ja vaaratilanteisiin toimintayksikössä niin, että näitä tilanteita ei pääsisi syntymään. Hyvä ennakointi ja ennaltaehkäisevät toimet ovat keino hillitä niin uhka- kuin vaaratilanteita. (Hurme & Kyllönen 2014, 62.)

Alati suuremmiksi kasvaneet päiväkotiryhmät aiheuttavat puutteita lasten tunnetaitoihin, sillä mitä isompi lapsiryhmä on, sitä huonommin lapsi ja hänen yksilölliset tarpeensa erottuvat joukosta. Esimerkiksi lapsen vakava käyttäytymishäiriö olisi havaittavissa jo hyvissä ajoin. Pienryhmät mahdollistaisivat riittävän avun riittävän ajoissa. (Ahonen 2018.)

Varhaiskasvatuksen työn tavoitteena on, että jokainen lapsi tulee ymmärretyksi sekä tuntee itsensä arvostetuksi sellaisena kuin on. Varhaiskasvatuksessa autetaan lapsia ilmaisemaan itseään ja henkilöstön tehtävänä on luoda lasta kuunteleva ympäristö. Lapselle on tärkeää, että hänellä on lähellä turvallisia aikuisia, joille voi kertoa asioita, sillä lapsen taidot ajattelun ja oppimisen kannalta lisääntyvät vuorovaikutuksessa eri ihmisten kanssa eri ympäristöissä. Näillä toimilla varmistetaan lapsen osaamisen sekä kehittymisen perusta elinikäiselle oppimiselle. Varhaiskasvatuksen keinoja vaikuttaa ovat sekä lasten mutta myös perheiden kanssa tehtävä työ. Varhaiskasvatuksen henkilöstö tarvitsee tietoa väkivaltaisesta radikalisoitumisesta sekä siihen liittyvistä käsitteistä sekä merkeistä. Henkilöstöllä tulee ennen muuta olla käytännön työvälineitä sekä valmius vaikeiden keskustelujen käymiseen lasten kanssa. Kun lasta ohjataan oikein ja tarpeeksi varhaisessa vaiheessa, samalla luodaan perusta lapsen arvoille, kuten yhdenvertaisuudelle, tasa-arvoituuteen, kulttuuriseen sekä kielelliseen moninaisuuteen liittyvään osaamiseen. (Opetushallitus 2019.)

Lastenpsykiatri Raisa Cacciatore on yhdessä Väestöliiton ja Opetushallituksen kanssa laatinut Aggression portaat-opetusmateriaalin (2010, 10-12). Aggression portaat-mallissa pyritään ymmärtämään ja hyväksymään aggressiointunnetta ja normaalia kehitystä, siinä opetellaan aggression hallintakeinoja, korostetaan omaa vastuuta tunteitten hallinnassa ja se perustuu väkivallan vastaiseen asennekasvatukseen. Mallin avulla ei ole tarkoitus hoitaa väkivaltaisia lapsia ja nuoria vaan sen perimmäinen ajatus on ennaltaehkäistä väkivaltaa arjen kasvatuksen avulla. Aggression portaiden tavoitteena on tarjota väkivaltaa ehkäisevä malli, jossa keskiössä on väkivallan ennaltaehkäisy, ei sen seurauksien hoito. Pääajatuksena projektissa on haasteellisten tunteiden hallinnan opetus ja oppiminen.

2.7 Aggressiokasvatus ja tunne- sekä turvataidot

Aggressiokasvatuksella on oma osansa väkivallan ennaltaehkäisyssä. Sen tulee olla suunniteltua ja sillä on osansa kaikkien lasten kasvatuksessa. Se tulisi myös sovittaa lapsen ikätasolle sopivaksi. Useimmiten aggressiivista käytöstä tapahtuu 2-3-vuotiaalla pienellä lapsella. Ristiriitatilanteen tullessa kohdalle hän puolustaa

itseään herkästi fyysistä väkivaltaa käyttäen eli lyömällä, potkimalla tai puremalla. Tällaisiin tilanteisiin tulee puuttua estämällä väkivalta ja ohjaamalla lapsen tunteiden purkautuminen johonkin muuhun. Aggressiokasvatus aloitetaan siis jo varhaislapsuudessa. Ensisijaisesti aggressiokasvatuksen tulisi tapahtua kotona, mutta sitä tapahtuu aina siellä, missä lapsia on, kuten päiväkodissa. Siellä aggression tunteita ilmenee mm. kilpailutilanteissa, epäonnistumisien ja haasteiden yhteydessä sekä ryhmäilmiöissä. Väkivalta, alistaminen ja ruma käytös ovat asioita, joita ei tule sallia. Aggressiokasvatus on jokaisen aikuisen vastuulla käyttämällä omaa malliaan tai tapojaan luoda rajoja lapselle. Oikeanlaisella ohjauksella on mahdollista aikaansaada yhteisö, jossa asioista neuvotellaan ja toimitaan ilman väkivaltaa. Koulu ja päivähoito lapsiryhmien kokoontumispaikkoina toimivat siis suuressa roolissa. Lapselle tulee tuoda ilmi, että fyysisen väkivallan käyttäminen on väärin. Se on hyväksyttyä ainoastaan itsepuolustustilanteissa ja silloinkin sen tulisi olla viimeisin keino mihin turvautua. (Cacciatore 2008, 40-44.)

Taulukko 3: Tunne- ja turvataitokasvatus pähkinänkuoressa (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinninlaitos 2015)

Tunne- ja turvataitokasvatuksella pyritään

- lasten turvallisen kasvun edistämiseen
- lasten omien tunne- ja turvataitojen kasvattaminen
- aikuisten turvaverkon ja yhteistyön tiivistäminen
- kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan ehkäisyyn.

Tunne- ja turvataitokasvatuksen tavoitteena lapsen näkökulmasta on

- vahvistaa lapsen itseluottamusta, itsetuntemusta sekä arvostusta itseensä
- tunnetaitojen lisäys
- vahvistaa lapsen sosiaalisia taitoja ja kaverisuhteita
- oman kehon tietoisuuden lisääminen sekä itsemääräämisoikeuden tietämystä
- lasten taitoja ehkäistä uhkaavia tilanteita
- antaa valmiuksia toimia jämäkästi ja rohkeasti itseään suojellen
- ohjata lapsia kertomaan luotettavalle aikuiselle huolistaan

Tunne- ja turvataitojen avulla lapset oppivat sellaisia taitoja, jotka auttavat kiusaamisen, väkivallan tai kiusaamiseen johtaviin tilanteisiin ja niihin jouduttua osaavat toimia itseään suojellen sekä turvautua luotettavan aikuisen puoleen. Jotta lapsi alkaisi käytännössä soveltamaan oppimiansa turvataitoja ja ohjeita, lapsen on nähtävä itsensä hyvän kohtelun ja huolenpidon arvoisena. Tunteet auttavat lasta tietämään, milloin uhkaava tilanne on läsnä ja milloin hän on turvassa. Aikuisten tehtävä on turvata lapselle hyvinvointi ja rauha kasvuun. Kun lasten ympärillä olevat aikuiset osoittavat kiinnostusta lapsen asioita kohtaan, välittämistä sekä huolenpitoa. Yhteisöllisyys sekä yhteistyö muodostuvat näin erittäin tärkeiksi tunne- ja turvataitokasvatuksen perusteiksi. (Lajunen, Andell & Ylenius-Lehtonen 2015.)

Ympyräiset tunnetaito-ohjelman avulla lapsiryhmässä harjoitellaan tunne- ja sosiaalisia taitoja pedagogisen toiminnan avulla. Se on psykologien suunnittelema oppimateriaali ja mahdollistaa työkaluja tunne- ja sosiaalisten taitojen vahvistukseen sekä kehittää ammattikasvattajien omaa osaamista. Ohjelma sisältää myönteisen kasvatustyylin työtapoja, joissa tunnetaidot harjaantuvat arjen tuok-

sinassa, niiden avulla tuetaan lapsen itsetuntoa ja myönteistä kehitystä sekä rakennetaan hyväksyvää toimintakulttuuria. Näin myös lapsen ja aikuisen välinen leikkisä vuorovaikutus vahvistuu. Oppimateriaalissa on tarjolla lisäksi aikuisten tunnetuokioita, joissa käydään läpi toimintamalleja myös haastaviin ilmiöihin kuten levottomuus aggressio, uhmakkuus ja kiusaaminen. (Tunteet ja taidot 2021.)

Fanni-tunnetaitosarja sisältää kirjoja ja tunnetaitokortit. Niiden avulla voidaan opetella tunteita ja monipuolisia tunnetaitoja. Jokaisessa kirjassa on kiehtova tarina luettavaksi lapsen kanssa. Tarinoissa seikkailee eläinystävyydet. Lisäksi ne sisältävät kattavan tieto-osuuden aikuiselle, josta selviää miten tunnetaidot kehittyvät, kuinka niitä lapselle opetetaan ja vinkkejä siihen, miten aikuinen itse voi toimia hankalien tunteiden kanssa. Jokaisessa kirjassa on myös monipuolisesti tehtäviä niin aikuiselle kuin lapsen kanssa yhdessä tehtäväksi. Tunnekorttien kuvien ja tehtävien avulla tutustutaan tunteisiin ja niiden tarkoitukseen. Niiden avulla voi syventyä omiin tunnekokemuksiin ja oppia konkreettisia tunnesäätelykeinoja. Ne myös auttavat harjoittelemaan ongelmanratkaisua sekä toisen asemaan asettumista. (Fanni-tunnetaitosarja 2021.)

3 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

3.1 Laadullinen tutkimus

Käytimme työssämme laadullista eli kvalitatiivista tutkimusotetta, koska tarkoituksemme oli saada selville työntekijöiden omakohtaisia kokemuksia lasten fyysisestä väkivaltakäyttäytymisestä työntekijöitä kohtaan. Laadullinen lähestymistapa antoi avun tarkastella ja ymmärtää ilmiötä eli väkivaltaista käyttäytymistä. Valitsimme laadullisen tutkimuksen siksi, että halusimme tuoda työntekijöiden omia kokemuksia, näkemyksiä ja mielipiteitä siitä, miten lasten käyttäytyminen näyttää varhaiskasvatuksessa. Laadullisessa eli kvalitatiivisessa yhteiskunta-tutkimuksessa tutkijan etukäteen laatimien kysymysten asemasta tutkimushenkilöt saavat suhteellisen vapaamuotoisesti kertoa aihealueeseen liittyvistä kokemuksistaan ja mielipiteistään. Tämä ns. ymmärtävä menetelmä antaa mahdollisuuden kartoittaa yhteiskuntailmiöitä niiden kaikessa rikkaudessaan. (Tilastokeskus 2021.) Aineisto kerättiin yksityisen sektorin päiväkodin työntekijöiltä. Näin saatiin tutkittavien ääni kuuluviin. Tutkimusmenetelmän valinta oli selvää, sillä halusimme saada tietoa työntekijöiden näkökulmasta. Tutkimus on toteutettu yhteen päiväkotiin.

3.2 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkijan tulee soveltaa tieteellisten käytäntöjen koskevaa ohjeistusta lain puitteissa (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6). Noudatimme tutkimuksemme hyvän tieteellisen käytännön ohjenuoraa sekä yleisesti tutkimuseettisen neuvottelukunnan yleisiä ohjeita. Olemme pohtineet eettisyyttä siitä näkökulmasta, että toteutimme sen täysin anonyminä, eli yksittäisiä vastaajia ei voida tutkimuksestamme tunnistaa.

Tutkimuksen jokaisen valinnan eettisyys on erityisen tärkeää sosiaalitieteiden tutkimuksessa, jossa tarkastelun kohteena on inhimillinen elämä eri muodoissaan (Viinamäki & Saari 2007, 17). Valitsemamme aihe on melko arkaluontoinen ja vähän tutkittu, joten olemme pyrkineet käsittelemään kyselystä saamiamme tietoja luottamuksellisesti sekä täysin anonymisti. On tarpeellista kuitenkin tutkia

niin arjen ongelmia, vaikeita elämäntilanteita kuin hankalia ihmissuhdekysymyksiä sen vuoksi, että tuotetulla tiedolla voi olla tukea vastaavissa tilanteissa oleville sekä mahdollisia yhteiskunnallisia ratkaisuja. (Viinamäki & Saari 2007, 18). Tutkimukseen osallistuminen oli työntekijöille vapaaehtoista ja heille kerrottiin tutkimuksen tarkoituksesta, tutkimusaineiston käsittelystä sekä raportoinnista.

Pyrimme työssämme tarkkaavaisuuteen koko prosessin ajan. Perustelemme valitsemamme teemat, kysymykset ja ratkaisut huolellisesti. Lähteiden käytössä kiinnitämme huomiota lähdeviitteiden oikeellisuuteen, näin kunnioitamme toisia tutkijoita työssämme. Olemme viitanneet huolellisesti aikaisempiin tutkimuksiin. Tutkimusaineiston huolellisesta käsittelystä sekä hävittämisestä huolehdimme sääntöjen mukaisesti tutkimuksen loputtua.

Kirjassa Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi (Tuomi & Sarajärvi 2018, 149–150) mainitaan, että työn eettisyys kertoo myös työn laadusta. Olisi tärkeää huomioida, että laadullinen tutkimus ei automaattisesti tarkoita laadukasta tutkimusta. Tutkijan on oltava huolellinen tutkimussuunnitelmaa tehdessään, mm. tutkimusasetelman sopivuus ja raportoinnin koonti kertovat tutkimussuunnitelman laadusta. Eettisyys on siis osa tutkimuksen luotettavuus- ja arviointikriteerejä. Eettinen sitoutuneisuus toimii ohjenuorana hyvälle tutkimukselle. Olemme tehneet opinnäytetyön suunnitelman tarkoin ja se vaatii aluksi paljon tekemistä, jotta ymmärsimme mikä merkitys sillä on jatkotyöskentelyä varten. Opinnäytetyömme tutkimuskohde on kerrottu selkeästi sekä tutkimuskysymykset ovat eroteltu tarkasti sekä aineistonkeruun vaiheet sekä analysointivaihe on tuotu esiin. Koko työn aikana vastaajien, että vastauskunnan anonymiteetti on säilynyt.

Pyrimme työtä tehdessä puolueettomuuteen niin, että omat asenteet tai taustat eivät vaikuta tutkimuksen luotettavuuteen. Haluamme syventää ja osaltamme laajentaa aiheesta aikaisemmin tehtyjä tutkimuksia ja lisäksi tuoda esille myös varhaisen puuttumisen merkitystä, jota ei ole tämän tyyppisessä tutkimuksessa ennen tutkittu yhdistettynä teemana. Löysimme aikaisempia tutkimuksia aiheesta, jotka on toteutettu joko lastentarhanopettajille tai lastenhoitajille. Omassa työssämme emme halua rajata haastattelua tietyn ammattinimikkeen alle. Koemme, että kaikkien lasten kanssa työskentelevien kokemukset ovat verrattain

yhtä tärkeitä ja kaikista tilanteista voi oppia jotakin. Lisäksi emme rajaa työsämme lasten ikähaarukkaa, vaan otantamme voi sijoittua 0-6 – vuotiaille, eli koko varhaiskasvatuksen kirjo kaikkine lapsiryhmineen on tutkimuksemme kohteena.

3.3 Aineistonkeruumenetelmä ja kyselyn toteutus

Laadullisessa aineistonkeruussa tutkittavia ei pakoteta vastaamaan saman kaaavan mukaan kuten määrällisessä tutkimuksessa, jossa käytetään kysymyksiä, joissa ovat vastaajan valittamina valmiit vaihtoehdot. (Kananen 2015, 130). Kysymyksiä laadittaessa oli otettava huomioon, että on pystyttävä kysymään vain sellaisia asioita, joihin jokaisella vastaajalla on mahdollisuus ja tarvittava taito vastata. (Viinamäki & Saari 2007, 56). Tämä tarkoittaa, että meidän oli laadittava kysymykset tarkoin. Laadimme kyselyn kysymykset, niin että ne tukevat tutkimuskysymyksiä. Päädyimme toteuttamaan opinnäytetyömme kyselylomakkeen avulla. Näin jokainen vastaaja kykeni vastaamaan kyselyyn oman aikataulunsa mukaisesti. Pohdimme myös haastattelun mahdollisuutta, mutta koska koronan vuoksi tapaamisia ei suositella järjestettäväksi ja videovälitteiset haastattelut eivät tuntuneet omalta, valikoitui kyselylomake lopulliseksi vaihtoehdoksi.

Ennen kuin aloitimme aineiston keräämisen haimme tutkimuslupaa sekä kirjoitimme päiväkodin kanssa toimeksiantosopimuksen. Lähetimme saatekirjeen (Liite 1) sekä linkin kyselylomakkeeseen (Liite 2) sähköpostitse päiväkodinjohtajalle ja hän sovitusti toimitti molemmat eteenpäin päiväkodin työntekijöille sähköpostin välityksellä. Saatekirjeessä kerroimme mikä on opinnäytetyömme tavoite sekä tarkoitus ja avasimme fyysisen väkivallan määritelmää. Kirjeestä selvisi myös, kuinka kyselyyn vastataan ja että vastaaminen tapahtuu anonyymisti.

Tutkimuksen kohderyhmänä oli varhaiskasvatuksen työntekijät. Aineistonkeruumenetelmänä tässä tutkimuksessa käytimme kyselylomaketta, jonka toteutimme Google Forms- työkalulla. Google Forms on googlen kehittämä kyselytyökalu kyselyiden luomiseen. (Trustmary 2021). Sen avulla loimme tutkimuksen esitietokysymykset sekä avoimet kysymykset. Avointen kysymysten osalta käytimme pit-

kää vastausmahdollisuutta, sillä kokemusten kertomiseen halusimme varata tarvittavan tilan vastaajille. Kyselyn perustoiminto vastauksien lataamisesta ja yhteenvedosta riittivät työssämme hyvin, sillä vastauksia oli vähän, joten niitä ei tarvinnut eritellä tämän toiminnon jälkeen. Pääsimme siis tarkastelemaan vastauksia sitä mukaan, kun niitä meille tuli. Tarkastelimme vastauksia manuaalisesti, eli emme taulukoineet niitä. Google Forms työkalu oli helppokäyttöinen ja sopi mainiosti kyselyn toteuttamiseen. Se oli ilmainen käyttäjälleen, siihen vaadittiin vain google-tili. Päädyimme Google Formsin käyttöön sen vaivattomuuden ja helppokäyttöisyyden takia.

Kysely toteutettiin koko päiväkodin henkilökunnalle, eli emme rajanneet vastausjoukkoa esimerkiksi eri ikäisten lapsiryhmien työntekijöiden kesken. Tällä tavalla halusimme saada koko varhaiskasvatuksen kirjon mukaan tutkimukseen. Aineistonkeruumenetelmän valintaan vaikutti myös seikka, että kyseessä oli iso päiväkotikoti, mihin tutkimuksen teimme. Kyselyyn vastaajia oli alustavan tiedon mukaan n. 30. Tiedossa oli, että kaikki eivät tule kyselyyn vastaamaan. Halusimme kuitenkin yrittää saada laajan otannan, jotta voisimme saada vastauksia tutkimuskysymyksiimme.

Rajasimme kyselyn vastausaikaa yhteen viikkoon ja sen jälkeen muutama lisäpäivään, joiden aikana saimme kasaan kolme vastausta. Tässä vaiheessa olimme yhteydessä päiväkodin johtajaan, pohdimme lisäaineiston keruuta sekä haastattelun toteuttamista jo kyselyyn vastanneille, mutta tulimme yhdessä siihen lopputulokseen, että aikataulullisesti niin laaja lisäaineiston keruu ei olisi järkevää. Päätimme tehdä uusintakyselyn ja päiväkodinjohtaja aikoi miettiä pientä porkkanaa työntekijöille, jotta he innostuisivat vastaamaan. Uusintakyselykierron tuotti meille 1 vastauksen lisää. Kyselyyn vastanneita on yhteensä 4 kpl. Tässä kohtaa totesimme, että aineistoa voisi olla hyvä täydentää pienellä tarkentavalla sähköpostihaastattelulla päiväkodin johtajalle. Saimme lisätäydennyksenä tietoa päiväkodin käyttämästä väkivaltatilanteiden kirjaamisohjelmasta. Tarkoituksemme oli täydentää aineistoa vielä muutamalla lisäkysymyksellä, mutta valitettavasti emme saaneet yhteyshenkilöä kiinni sähköpostitse. Lähetimme muuttaman lisäkysymyksen koskien vastauksista esiin nousutta Poikkeama-ohjelmaa, johon kirjataan työntekijöiden kokemat väkivaltatilanteet. Montako kirjausta on

tullut viimeisen vuoden aikana ja millainen on työntekijöiden ilmoituskynnys väkivaltapauksissa. Sähköpostihaastattelua käyttäen säästimme hieman aikaa, koska haastattelun litterointia ei näin ollen tarvitse tehdä ja aikataulumme työn suhteen on rajallinen.

3.4 Aineiston analyysi

Tässä opinnäytetyössä käytimme kyselylomaketta. Käytimme taustatietokysymyksiä, joihin oli valmiit vastausvaihtoehdot. Taustatietokysymyksillä kartoitimme vastaajan työkokemusta varhaiskasvatuksessa, työuran kestoa kyseisessä yksikössä sekä kuinka usein työntekijä on kohdannut väkivaltaa viimeisen 12 kuukauden aikana. Lisäksi kysyimme ammattinimikettä. Näillä alkukysymyksillä halusimme selvittää, kuinka usein väkivaltaa lasten taholta ilmenee työntekijän näkökulmasta. Tiedolla koulutustaustasta halusimme selvittää, onko lastenhoitajilla ja varhaiskasvatuksen opettajilla kokemuseroja väkivaltilanteista. Halusimme myös tietää, onko varhaiskasvatuksen opettajilla ja lastenhoitajilla mahdollisesti eroja menettelyohjeissa väkivaltilanteissa. Omakohtaisten kokemusiemme mukaan, esimerkiksi tilanteiden kirjaamisessa voi olla yksikkökohtaisia eroja, toisissa paikoissa kirjaamisen tekee aina opettaja. Avointen kysymysten avulla vastaajalla oli mahdollisuus kertoa laajemmin omasta kokemuksestaan.

Kanasen (2015, 177) mukaan aineistosta etsitään aina loppujen lopuksi vastausta tutkimusongelmaan ja siitä johdettuun tutkimuskysymykseen. Koska kyseessä on laadullinen tutkimus, tavoitteena on kohdeilmiön kuvaaminen ja ymmärtäminen ”Mistä on kyse”. Halusimme näin pureutua työntekijöiden kokemukseen ja niiden avulla päästä lähemmäs sitä, mitä kentällä nähdään ja koetaan. Miten väkivaltilanteet näyttäytyvät päiväkodin arjessa ja ovatko ne muuttuneet ajan saatossa.

Toisin kuin kvantitatiivisessa, eli määrällisessä tutkimuksessa, laadullisessa tutkimuksessa ei ole vain yhtä ainoaa tapaa käsitellä aineisto. Yleishyödyllinen ohjeistus laadullisen aineiston tulkitsemiselle on sen lukeminen. Tutkijan lukiessa aineistoa pitäisi lukijalle selkiytyä siitä kokonaiskuva sekä selvitä mitä aineisto

mahdollisesti kertoo. Kun aineistomäärä on pieni, pelkkä lukeminen voi olla jo riittävä keino löytää ratkaisu. Aineisto tulee lukea useaan kertaan, jotta sisältö hahmottuu. Aineiston lukeminen ja sen pohdiskelu voi itsessään jo riittää eikä aineiston jatkojalostamista tällöin tarvita. (Kananen 2015, 129, 163.) Aineistomme on määrältään pieni, joten lukeminen oli riittävä keino saada tuloksia poimittua vastauksista. Tulostimme aineiston ja teimme merkintöjä siihen saadaksemme oleelliset asiat ja vastauksia tutkimuskysymyksiimme. Yhtäläisyyksiä aineistosta löytyi näin helpommin ja aineiston lukeminen oli helpompaa, kun kaikkien vastaajien vastaukset olivat rinnakkain. Tuomi & Sarajärvi (2018, 104) ovat kuvanneet rungon laadullisen tutkimuksen analyysin etenemisestä. Ensin tulee tehdä vahva päätös siitä mikä kyseisessä aineistossa kiinnostaa. Sen jälkeen aineisto käydään läpi ja erotetaan sekä merkitään asiat, jotka kiinnostuksen kohde pitää sisällään. Kaikki muu tulee jäädä pois tutkimuksesta. Merkityt asiat kerätään yhteen ja erotetaan muusta aineistosta. Saimme poimittua vastauksista työmme kannalta oleelliset asiat.

Haastattelun ja kyselyn idea perustuu siihen, että kun halutaan tietää joltakulta hänen ajatuksistaan tai toiminnastaan, on loogista kysyä sitä häneltä itseltään. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 84). Kananen on todennut Boyce & Nieale artikkeliin viitaten, että haastattelu sopii käytettäväksi aineistonkeruumenetelmänä silloin, jos tutkitaan mielipiteitä, käyttäytymistä ja sellaisia tutkimusalueita, joista ei tiedetä kovin paljon. Samoin jos tutkimus suuntautuu menneeseen tai tulevaisuuteen, ainut laadullisen tutkimuksen menetelmä on haastattelu. (Kananen 2015.) Toteutimme kyselyn sekä taustatietokysymyksillä, joihin oli valmiit vaihtoehdot sekä joukolla avoimia kysymyksiä. Täydensimme aineistonkeruuta pienellä, muutamien kysymyksen sähköpostihaastattelulla, jonka lähetimme päiväkodin johtajalle. Näin saimme tietoa päiväkodin käyttämästä väkivaltatilanteiden kirjaamisohjelmasta.

4 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

4.1 Tutkimuksen osallistajat

Tämän työn tarkoituksena oli selvittää, miten varhaiskasvatuksen työntekijät kokevat lasten fyysisen väkivaltakäyttäytymisen. Halusimme selvittää, kokevatko työntekijät omaavansa riittävästi valmiuksia väkivaltatilanteissa, lisäksi tarkastelemme, miten väkivaltainen käyttäytyminen on muuttunut ajan saatossa ja min-kälaisia valmiuksia työntekijöillä on väkivaltatilanteiden ennaltaehkäisyyn päiväkodissa. Tutkimuksen tulokset esittelemme näiden tutkimuskysymysten valossa. Ensin esittelemme tutkimukseen osallistuneiden vastaukset taustatietokysymykseen, jonka jälkeen esittelyssä on avoimien kysymysten tulokset.

Tutkimus toteutettiin yksityisen varhaiskasvatuksen yksikön henkilöstölle. Vastaa-jia oli neljä kappaletta. Vastaajat jakautuivat niin, että kolme vastaajista oli las-tentarhanopettajia/varhaiskasvatuksen opettajia sekä yksi lastenhoitaja/lasten-ohjaaja. Kaksi vastaajista kertoo työuransa kestoksi 1-5 vuotta. Yksi vastaajista 6-10 vuotta sekä yksi 11-20 vuotta. Kaikkien työkokemus nykyisessä yksikössä on 1-5 vuotta. Kysyimme kuinka usein viimeisen 12 kk aikana työntekijä on ko-kenut väkivaltaa ja vastaukset jakautuivat näin: 2 vastaajista ei ollut kokenut vä-kivaltaa lainkaan, 1 viikoittain ja 1 harvemmin kuin kerran kuussa.

4.2 Lasten fyysinen väkivaltakäyttäytyminen sekä sen muutokset

Työntekijät luettelevat kokeneensa fyysistä väkivaltaa potkimisen, lyömisen, pu-remisen, sylkemisen, hiuksista repimisen ja raapimisen muodoissa. Kaikki vas-taajat kertoivat, että uskovat väkivaltaisen käyttäytymisen lisääntyneen työvu-osiensa saatossa. Yksi vastaajista koki väkivaltaisen käytöksen lisääntyneen val-tavasti työuransa aikana ja koki pahimmaksi juuri fyysisen kontaktin, jota työpäi-vän aikana ei pitäisi olla.

Oman työurani aikana lasten väkivaltainen käytös on lisääntynyt valtavasti. On potkimista, lyömistä, raapimista, tönimistä, sanallista

haukkumista. Pahinta on kuitenkin fyysinen kontakti, jota ei pitäisi olla työpäivän aikana.

Yksi vastaajista koki toisten lasten väkivaltakäyttäytymisen vaikuttavan toisiin lapsiin ja se näyttäytyy matkimisena. Ikätasoon sopimattomat pelit vaikuttavat kokemusten mukaan lasten käyttäytymiseen, esimerkkinä mainitaan Minecraft-peli.

Monen lapsen väkivaltainen käytös kumpuaa peleistä, joita pelaavat, ja jotka eivät iän puolesta heille sovi. Esim. minecraft.

Vastauksista nousi esille korona-ajan pohdintaa ja se, miten se on vaikuttanut lasten käyttäytymiseen päiväkodin arjessa. Tuloksista ilmeni, että koronan vaikutus arjessa näkyy lasten pahan olon lisääntymisenä, joka taas kokemusten mukaan näyttäytyy väkivaltaisuuksina. Vastaajat nostivat esille lasten sisäisen pahan olon sekä yleisen mielialan alentumisen väkivaltaisen käytöksen syyksi.

Luulen myös, että korona-aika on lisännyt lasten paha oloa, joka kumpuaa väkivaltaisuuksina.

3 Vastaajista koki kotilojen vaikuttavan lasten väkivaltaiseen käyttäytymiseen. Erityisesti vanhempien älylaitteiden käyttö, vapaakasvatus, päihde- ja mielenterveysongelmat ja läsnäolon puute koettiin syiksi, joiden takia väkivaltaista käytöstä näyttäytyy myös varhaiskasvatuksessa entistä enemmän.

Myös vanhemmilla on iso rooli. Kaikki eivät uskalla tai osaa olla auktoriteettinen kasvattaja, vaan lapsilla on ns. vapaakasvatus. Uskoisin, että nykyään monissa perheissä ei olla läsnä lapsille ja eletä arkea lasten kanssa,

oma sisäinen paha olo. Ongelmat jollakin elämän osa-alueella, kotona väkivaltaa, päihdeongelmaa, mielenterveysongelmia tms.

4.3 Väkivallan ennaltaehkäiseminen varhaiskasvatuksessa

Kokemukset väkivaltaisen käyttäytymisen syistä olivat moniulotteisia ja se voi olla monien tapahtumien summa lapsen elämässä. Vastauksista nousi esille sosiaalisten taitojen puute, omien tunteiden säätelyn hankaluus sekä pettymyksen sietokyvyn puute. Ennaltaehkäisyn kannalta tärkeiksi koettiin henkilökunnan ja lisäresurssien tarve, tukipalvelut sekä avustajat. Säännöllisen koulutuksen tarve nostettiin kaikkien vastaajien toimesta tärkeäksi ennaltaehkäisyn näkökulmasta. Nostimme esille poimintoja työntekijöiden vastauksista.

Mielestäni on selvää, että päiväkodeissa pitäisi enemmän keskittyä tunne- ja kaveritaitoihin. Myös henkilökunnan määrää tulisi lisätä ja kaikki tukipalvelut olla helposti saatavilla. Avustajat jne. Olisi mahtavaa, jos päiväkotien käytettävissä olisi psykiatrinen sairaanhoitaja tms. ammattilainen, jolta saisi myös vinkkejä arkeen.

Oman kokemukseni mukaan väkivaltaisen käytös ilmenee usein, jos lapsi ei osaa käsitellä tunteitaan tai ei tiedä mitä muuta toimintatapaa, jota voisi esimerkiksi suuttuessaan tehdä. Usein väkivaltaisen käytöksen syynä on ollut myös pettymys.

Toivoisin, että työnantaja järjestäisi säännöllistä koulutusta ennaltaehkäisyyn.

4.4 Henkilöstön toiminta ja menettelyohjeet väkivaltilanteissa

Vastauksista ilmeni, että väkivaltilanteita kirjataan ylös, kun niitä tapahtuu. Käytössä on myös sovellus/lomake, johon väkivaltilanteita raportoidaan. Väkivaltilanteissa toimimiseen kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että tilanteeseen puututaan välittömästi ja lapsi rauhoitetaan. Tuloksista selviää, että rauhoittaminen koettiin ensisijaiseksi toimeksi väkivaltilanteessa. Lapsen rauhoittaminen sekä pois vieminen tilanteesta ennalta mietittyyn paikkaan. Vastaajista yksi koki avun pyytämisen tärkeäksi, mutta kaikki vastaajat kokivat lapsen ja muiden tilanteessa

olevien suojelemisen erityisen tärkeäksi, sillä tällä toimella ehkäistään se, ettei lapsi satuta itseään eikä muita tilanteessa. Yksi mainitsi sovitulla tavalla lapsen kiinnipidon. Väkivaltatilanteesta ilmoitetaan myös lapsen vanhemmalle ja mikäli lapsi ei ole väkivaltaisuuksensa vuoksi päiväkotikuntoinen, sovitaan vanhempien kanssa lapsen hausta kotiin. Lisäaineistonkeruulla saimme sähköpostilla tietoa päiväkodin johtajalta heidän käyttämästään QMclouds- poikkeamaohjelmasta, jota yksikkö käyttää väkivaltatilanteiden kirjaamiseen. Ohjelma toimii siten, että kun väkivaltatilanne tapahtuu, henkilökunta kirjaa poikkeamat, eli tapahtuneet itse järjestelmään, josta ne siirtyvät esimiehelle hyväksyttäväksi ja käsiteltäväksi.

4.5 Yhteenveto tuloksista – henkilökunnan lisäkoulutuksen tarve sekä tunne- ja turvataidot avainasemassa

Tutkimuksen vastaajajoukon pienen määrän takia emme voineet tehdä yksikköä koskevia yleistäviä johtopäätöksiä, vaan tulokset ovat suuntaa antavia ja vastaajien henkilökohtaisiin kokemuksiin perustuvia. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää päiväkodin työntekijöiden kokemuksia lasten fyysisestä väkivaltakäyttäytymisestä työntekijöitä kohtaan. Työmme tutkimuskysymyksiä olivat: Millä tavalla lasten fyysinen väkivaltakäyttäytyminen näyttäytyy varhaiskasvatuksessa ja miten se on muuttunut työvuosiesi aikana? Miten henkilöstä voi toimia ehkäistäkseen väkivaltatilanteita? Miten henkilöstö toimii väkivaltatilanteissa? Kohderyhmänä olivat yksityisen sektorin päiväkodin työntekijät. Tutkimus toteutettiin laadullisena kyselytutkimuksena ja aineistonkeruu tapahtui strukturoidun kyselylomakkeen avulla.

Tutkimuksessa keräämämme aineiston pohjalta kävi ilmi, että lasten väkivalta ja yleinen fyysinen kontakti on työntekijöiden kokemusten mukaan lisääntynyt vuosien saatossa. Kyselylomakkeessamme kysyimme syitä lasten väkivaltaiselle käyttäytymiselle. Sen avulla halusimme selvittää, millaisia syitä väkivaltakäytökselle on väkivaltatilanteiden ennaltaehkäisyä ajatellen. Esille nousi lasten välinen matkiminen, pelit, koronan vaikutus ja lasten kotiolot. Myös julkisten hyvinvointialojen kyselyn (2020) sekä Ylen artikkelin Puremista, potkimista, lyömistä – lasten käyttämää väkivalta ja kielenkäyttö (2020) tukevat saatuja tutkimustuloksia

väkivallan lisääntymisestä. Marko Fors ottaa esille Who Cares- webinaarissa Vä-kivalta, pahuus ja pahoinvointi ajassamme puolestaan seikan, että väkivaltaisuus on vähentynyt, mutta muuttanut muotoaan ja näin ollen osaltaan raa'istunut. Fors kertoo, että ongelmat ovat lisääntyneet sekä samalla tämä näkyy resursseissa sekä yhteistyössä eri viranomaisten välillä.

Tuloksistamme selviää henkilöstön resurssien lisäämisen sekä apukäsien tarve päiväkodin arjessa. Väitöskirjassa Varhaiskasvattajan toiminta päiväkodin haastavissa kasvatustilanteissa (2015) mainitaan, että jos kasvattaja havaitsee konflikteja leikin aikana, hänen olisi hyvä pysähtyä havainnoimaan tilannetta tarkkaavaisesti, jotta kasvattajalle voisi selvitä mikä on ongelmallista. Tämä voi olla haastavaa päiväkotiympäristössä, sillä henkilökunnan puute voi johtaa siihen, että lapsia ei ehditä havainnoimaan tarpeeksi. Lisäkoulutuksen tarve ilmeni myös väkivaltatilanteiden säännöllisellä koulutuksella sekä kiinnipitotilanteisiin koulututtamisella.

Sosiaalisten sekä tunnetaitojen puute lapsilla nousivat tutkimuksessa erityisesti esille, ja tämä on osasyynä väkivaltaiselle käyttäytymiselle. Keltikangas-Järvisen mukaan (2010, 23-25) sosiaaliset taidot käsitetään kognitiivisina taitoina, jolloin puhutaan ongelmanratkaisusta niin että on vaihtoehtoisia tapoja toimia sekä tilanteiden selvittämisestä. Kasvatuksen rooli tässä kohtaa astuu voimaan vahvasti, sillä lapsi löytää itsestään ei-hyväksyttäviä keinoja ilman aikuisen kasvatuksista ja ohjauksista. Ihmisen sosiaaliset taidot eivät kerro vain hänen kyvystään selvitä sosiaalisista tilanteista vaan tässä kohtaa tulee esille myös hänen persoonansa.

On tutkittu, että suunnitelmallisella ja tavoitteellisella sosiaalis-emotionaalisten taitojen harjoittelulla saadaan aikaan positiivisia tuloksia. Sosiaalis-emotionaalista tukea tarvitsevien lasten kanssa työskentelyä pidetään usein kuluttavana, tästä syystä tähän tarpeeseen on vastattu kehittämällä erinäisiä valmiita ohjelmia. Tutkimusten mukaan valmiita ohjelmia noudattamalla sosiaalis-emotionaaliset taidot kehittyvät, mutta lopputuloksen kannalta parasta on, kun huomiota suunnataan yhtäaikaaisesti myös aikuisten toimintaan, niin varhaiskasvattajien kuin vanhempien. Sosiaalis-emotionaalisten taitojen harjoittelu, aikuisen

lämmin vuorovaikutus sekä pedagoginen toiminta ovat yhdessä ratkaisevan tärkeitä tekijöitä kohdatessa sosiaalis-emotionaalisesti tukea tarvitseva lapsi. (Ahonen 2017, 218.)

Pienten lasten kyky säädellä voimakkaita tunteita ilman, että aikuinen on heitä tukemassa, on vasta kehittymässä ja tästä syystä he käyttäytyvät aggressiivisesti useammin kuin isommat lapset. Kun taaperoilte rajut kiukkukohtaukset ovat hyvin tavallisia ja kuuluvat ikätasoon, odotetaan isommilta lapsilta jo taitoa osata taltuttaa omia tunneilmaisujaan. Fyysinen ikä ei kuitenkaan kerro millaiset ovat lapsen sosiaalis-emotionaaliset taidot. Viisivuotias voi yhtä lailla ponnistella aggressionsäätelynsä kanssa kuin kaksivuotias ja tarvitsee näin aikuisen säätelytukea samoin kuin pienemmät. (Ahonen 2017, 32-33.)

Vastauksista nousi esille toive, että väkivaltaisuuden ennaltaehkäisy ja käsittely olisivat osa kaikkien varhaiskasvatusta opiskelevien opintoja. Myös säännöllistä koulutusta ennaltaehkäisyyn sekä itse väkivaltilanteisiin erityisesti kiinnipitotilanteiden osalta ja kuinka asioita lapsiryhmän kanssa käsitellään.

Pienen aineiston täydennyksen kautta saimme selville, että yksikössä on käytössä QMClouds- poikkeamaohjelma, jolla ilmoitetaan työpaikalla sattuvia väkivaltilanteita. Henkilöstö ilmoittaa tapahtumat järjestelmään, josta ne siirtyvät esimiehen hyväksyttäväksi ja jatkokäsiteltäväksi. Työpaikkojen turvallisuuspoikkeama- ja väkivaltilanneilmoituksilla tavoitellaan työpaikoilla olevien vaarojen hahmottaminen, riskien ja riskien suuruuden arviointi sekä toteuttamaan mahdolliset toimenpiteet tunnistettujen riskien poistamiseksi tai vähentämiseksi. Turvallisuusjohtamisprosessiin liittyy lisäksi jatkuvaa seurantaa ja toiminnan parantamista, jotta turvallisuusriskejä voidaan vähentää työpaikoilla. (Fagerström, Länssikallio & Sipponen 2015.)

Tuloksista tuli esiin kokemus ikätasoon sopimattomien pelien vaikutuksesta lapseen. Esimerkkinä otettiin esille nuorten suosima peli Minecraft. Liisa Ahonen pohtii teoksessaan Haastavat kasvatustilanteet (2017, 33) tietokonepelien ja television merkitystä lasten aggressiiviseen käyttäytymiseen. Hän muistuttaa kuinka sen lisäksi, että seuraa ikärajasuosituksia, tulee käyttää harkintaa siinä

mikä on kullekin lapselle sopivaa sisältöä. Pelien ja ohjelmien ikäraajat kun ovat vain suuntaa antavia. Ei tarkoita, että seitsemänvuotias olisi tarpeeksi kypsä katsomaan ohjelmaa, jossa ikärajaluokitus on seitsemän.

5 POHDINTA

Opinnäytetyön tekeminen oli antoisaa ja mielenkiintoista mutta samalla paljon aikaa vievää. Päätös opinnäytetyön tekemisestä yhdessä oli molemmille mieluisa ajatus ja aiheemme valikoitui melko nopeasti. Saimme yhteen molempia kiinnostavat aihealueet ja siksi työtä on ollut mukava tehdä ja työstää eteenpäin. Alusta asti oli selvää, että työn tekeminen vaatii sitoutumista ja kahdestaan tekeminen vaatii ajan yhteensovittamista, mikä onnistui meiltä hyvin. Samassa vauhdissa saimme muita opintoja eteenpäin ja samalla aloittelimme opinnäytetyöprosessia. Opinnäytetyön aikana olemme tutustuneet paljon erilaisiin lähteisiin ja aiheestamme tehtyihin töihin, mistä koemme olevan hyötyä sekä oppimisen että ammattitaidon kannalta paljon hyötyä. Prosessin aikana mielen valtasi monta kertaa epätoivo mutta koimme myös oivalluksen tunteita.

Tutkimustuloksilta odotimme isompaa vastaajamäärää ja se hieman harmitti, että tulokset jäivät suppeiksi. Olemme kuitenkin erittäin tyytyväisiä oppimisprosessiin, sillä tämä aika on antanut paljon oppia sekä tutkimuksen tekemisestä mutta myös yhteistyöstä. Tutkimusmenetelmän valinta osoittautui meille hankalaksi ja pohdimme kauan haastattelun ja kyselyn väliltä. Kyselyyn päädyimme siksi, että halusimme mahdollisimman paljon tietoa monelta eri ihmiseltä. Tiedossamme oli kuitenkin, että haastateltava päiväkotitoiminta on iso yksikkö, jossa on noin 30 työntekijää. Haastattelun hyviä puolia olisi ollut mahdollisesti vielä yksityiskohtaisemman tiedon kerääminen kuin kyselyllä. Kyselyn toteuttaminen oli kuitenkin aikataulullisesti meille parempi vaihtoehto, sillä ei tarvinnut erikseen sopia haastatteluajoja. Tapaamisia näin korona-aikaan olisi ollut myös mahdotonta toteuttaa. Kyselyn anti jäi melko pieneksi, mutta vastausten sisältö oli kattavaa ja saimme paljon tietoa väkivaltakäyttäytymisestä ja pystyimme analysoimaan vastauksia hyvin. Saimme työhöemme teoretietoaa tukevia seikkoja ja kokemuksia päiväkodin kentältä. Haastavinta tutkimuksen tekemisessä oli meille tutkimusmenetelmän valinta ja pohdinta siitä, mikä olisi meille se paras mahdollinen vaihtoehto. Kaikki

muu prosessiin liittyen sujui todella jouhevasti ja yhteistyö päiväkodin kanssa oli mutkatonta.

Opinnäytetyötä tehdessämme ja tutustuessamme kirjoihin, artikkeleihin ja muihin lähteisiin totesimme, että ei ihme, jos aiheita ei ole niin paljon tutkittu kuin mitä tahansa muita aiheita. Lasten käyttämä väkivalta varhaiskasvatuksessa ei välttämättä ole tutkituimpien aiheiden listalla, mutta meitä aihe kiehtoi. Pohdimme teemaa myös paljon viimeaikaisten uutisointien perusteella. Huonovointisia lapsia ja nuoria meidän yhteiskunnassamme on, vaikka tietysti haluaisimme, että asia ei näin olisi. Lähdimme ajatuksen tasolla siitä, miten päiväkodissa voitaisiin toimia, jotta väkivaltatilanteita ei pääsisi syntymään ja siitä minkälaisia keinoja siellä on väkivaltaisesti käyttäytyvien lasten kanssa toimimiseen.

Ammatillinen kasvu ja tietämys tutkimusprosessin tekemisestä on ollut prosessin aikana isoja asioita, joita olemme saaneet. Saimme paljon positiivista palautetta työstämme ja aiheen tärkeydestä. Aihe herätti kiinnostusta, kun etsimme toimeksiantajaa työllemme. Työmme aihe on myös herättänyt keskustelua meidän molempien lähipiireissä ja perheissä. On ollut mukava huomata, että aihe on herättänyt kiinnostusta ja että olemme päässeet kertomaan, miksi aihevalinta on ollut meillä tärkeä.

Erilaisia kehittämissuhteita työssämme tuli esille työntekijöiden kommenttien ja väkivaltakokemusten kautta. Ehdotuksena tärkeimpänä pidämme sitä seikkaa, että kaikille lasten kanssa työskenteleville tai varhaiskasvatuksen opintoja käyville tulisi säilyttää väkivaltaisuuden ennaltaehkäisyyn liittyviä opintokokonaisuuksia. Myös säännöllinen koulutus olisi tarpeen, erityisesti lapsen kiinnipitotilanteisiin kaivattiin ohjeistusta ja koulutusta. Lisäksi pohdimme suhtautumista lastensuojeluun. Lastensuojeluun toivottaisiin positiivisempaa suhtautumista, sillä nykyäänkin se herättää valtavia tunteita puolesta sekä vastaan. Se puolestaan voi haitata yhteistyötä eri viranomaisten ja toimijoiden välillä.

Tutkimuksemme tulokset vahvistavat aikaisempia tuloksia väkivaltakäyttäytymisen osalta. Mielenkiintoista olisi tutkia ennaltaehkäisyn vaikuttavuutta esimerkiksi siten, että miten väkivaltakirjausten määrään vaikuttaisi esimerkiksi säännöllinen

henkilöstön väkivaltatilanteisiin kouluttautuminen. Tulisiko kirjauksia lisää ja minkälaisia ne olisivat laadultaan. Mielestämme olisi myös aiheellista tutkia erilaisia kirjausmenetelmiä, miten ne toimivat käytännössä ja kuinka herkästi väkivaltatilanteista ilmoitetaan sovellusten kautta. Lisäksi olisi hedelmällistä tutkia väkivaltaisen käyttäytymisen muotoja sekä väkivaltaisen käyttäytymisen muutoksia pitemmältä aikaväliltä. Tutkimuksesta nousseen kommentin, jossa toivottiin positiivisempaa suhtautumista lastensuojeluun, meille heräsi ajatus jatkotutkimusaiheesta, jossa tutkittaisiin sitä, tehdäänkö väkivaltatapauksista päiväkodeissa lastensuojeluilmoituksia. Jos näin on, niin minkälaisella ilmoituskyynnysellä niitä tehdään.

LÄHTEET

Ahola, A. 2007. Lomaketutkimusprosessi. Teoksessa Viinamäki, L. & Saari, E. (toim.) Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummeruksen Kirjapaino Oy. 56.

Ahonen, L. 2015. Varhaiskasvattajien toiminta päiväkodin haastavissa kasvatustilanteissa. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Akateeminen väitöskirja.

Ahonen, L. 2017. Haastavat kasvatustilanteet. Lämpimän vuorovaikutuksen käsikirja. Juva: Bookwell Oy.

Ahonen, T-M. 2018. Väkivaltaa ei tule sietää päiväkodissakaan. TTT 31.1.2018. Viitattu 26.1.2021 <https://tttlehti.fi/vakivaltaa-ei-pida-sietaa-paivakodissakaan/>

Ali-Hokka, A. 2020. Puremista, potkimista, lyömistä – lasten käyttämä väkivalta ja kielenkäyttö on muuttunut yhä rajummaksi päiväkodeissa. Viitattu 26.1.2021 <https://yle.fi/uutiset/3-11170619>

Anderson, C. A., Gentile, D. A., & Buckley, K. E. 2008. Kuvista teoiksi: Väkivaltapelien vaikutukset lapsiin ja nuoriin. Helsinki: Hakapaino.

Bildjuschkin, K., Ewalds, H., Hietämäki, J., Kettunen, H., Koivula, T., Mäkelä, J., Nipuli, S., October, M., Peltonen, J. & Siukola, R. 2020. Väkivaltakäsitteiden sanasto. Työpaperi 1/2020. Viitattu 13.3.2021 https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139150/URN_ISBN_978-952-343-211-6.pdf

Cacciatore, R. 2008. Kiukkukirja. Aggressiokasvattajan käsikirja – vauvasta kouluikään. Helsinki: Väestöliitto.

Cacciatore, R. 2010. Aggression portaat. Opetusmateriaali kouluille. 2. painos. Sastamala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Cacciatore, R., Riihonen, R. & Tuukkanen, K. 2013. Ammattilainen lasten tunteiden tulkkina. Teoksessa Oulasmaa, M. & Riihonen, R. (toim.) Ammattikasvattajan kielletyt tunteet. Helsinki: Fram Oy, 29.

Ervasti, J., Kalavainen, S & Oksanen, T. Haaste 2019. Väkivalta asiakkaiden taholta on yleistä kuntatyössä. Viitattu 11.1.2021. <https://www.haaste.om.fi/fi/index/lehtiarkisto/haaste32019/vakivaltaasiakkaidentaholtaonyleistakuntatyossa.html>

Fagerström, V., Länsikallio, R., & Sipponen, J. (2015). Stop väkivallalle kouluissa ja päiväkodeissa: Väkivaltatilanteiden ilmoitus- ja käsittelylomakkeiden kehittäminen. Viitattu 21.4.2021. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131467/stop-vakivallalle.pdf?sequence=1>

Fanni-tunnetaitosarja 2021. Viitattu 14.4.2021. <https://fannitunnetaitosarja.fi/tuotteet/>

Helkama, K., Myllyniemi, R., Liebkind, K. 2010. Johdatus sosiaalipsykologiaan. Helsinki: Edita Prima Oy.

Hurme, K. Kyllönen, T. 2014. Turvassa! Vahvista lapsen turvallisuuden tunnetta ja varaudu vaaratilanteisiin. Juva: Bookwell Oy.

Huttunen, M-L. 2017. Lasten väkivalta varhaiskasvatuksen työntekijöitä kohtaan. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Sosiaaliala. Opinnäytetyö.

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto. 2016. Varhaiskasvatusalan ammattilaisen opas. Viitattu 18.3.2021. https://1568426.168.directo.fi/@Bin/091db03a626a33ec20e80b4eb4b27ee0/1616085226/application/pdf/1061656/varhaiskasvatusalan_ammattilaisen_opas_jhl.pdf

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto. 2020. Varhaiskasvatuksen ammattilaisia lyödään, purraan ja pusketaan, tilanteiden selvittäminen ontuu. Viitattu 26.1.2021. <https://www.jhl.fi/2020/01/23/jhln-kysely-varhaiskasvatuksen-ammattilaisia-lyodaan-purraan-ja-pusketaan-tilanteiden-selvittaminen-ontuu/>

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto. 2021. Jättitutkimus paljastaa: Kuntia suositellaan työnantajina, vaikka korona kuritti työntekijöitä. Viitattu 21.4.2021 <https://www.jhl.fi/2021/02/08/jattitutkimus-paljastaa-kuntia-suositellaan-tyonantajina-vaikka-korona-kuritti-tyontekijoita/>

Kaltiala-Heino, R. Väkivaltakäyttäytyminen. Teoksessa Nurmi, P. (toim.) Lapsen ja nuoren viha. 2013. Juva: Bookwell Oy, 72-78.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitat opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Taitto ja paino. Suomen yliopistopaino Oy.

Keltikangas-Järvinen, L. 2010. Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot. WSOY.

Krönqvist, E-L. Varhaispedagogiikan kehityspsykologinen perusta. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4. uudistettu painos. Juva: Bookwell Digital, 10.

Lajunen, K., Andell, M & Ylenius-Lehtonen, M. 2015. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Tunne- ja turvataitoja lapsille. Tunne- ja turvataitojen oppimateriaali. Juvenes Print – Suomen yliopistopaino Oy.

Lauerma, H. 2005. Miten ehkäistä väkivaltaa? Suomen lääkärilehti 60 (45), 4597. Viitattu 27.1.2021. <https://www.laakarilehti.fi/ajassa/paakirjoitukset/miten-ehkaista-vakivaltaa/>

Miksi lasten väkivalta yleistyy päiväkodeissa? 2020. Videonauhoite. Toim. Anne Ali-Hokka. Yle Areena. Asiaohjelma. Viitattu 13.2.2021. <https://areena.yle.fi/1-50426346>

Opetushallitus 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Viitattu 24.2.2021. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

Opetushallitus 2019. Väkivaltaisen radikalisoitumisen ennaltaehkäisy varhaiskasvatuksessa. Viitattu 23.3.2021 https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/196361_oph_ekstremismi_varhaiskasvatus_2019.pdf

Opetushallitus 2021. Viitattu 23.1.2021. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>

Pohjola, A. 2007. Eettisyyden haaste tutkimuksessa. Teoksessa Viinamäki, L. & Saari, E. (toim.) Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummeruksen Kirjapaino Oy. 17.

Riihonen, R., Koskinen M. 2020. Kuinka kiukku kesytetään? Lasten aggressiokasvatus. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Ristioja, J. & Tamminen, H. 2010. Työturvallisuuskeskuksen opas. Työturvallisuus ja työhyvinvointi päivähoidossa. Painojussit Oy.

Sinkkonen, J. 2012. Lapsen kanssa hyvinä ja pahoina päivinä. Helsinki: WSOY.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2021. Väkivallan muodot. Viitattu 21.1.2021 https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/vakivallan-ehkaisy/vakivallan-muodot

Tilastokeskus 2021. Viitattu 15.1.2021. https://www.stat.fi/meta/kas/kvalit_tutkimus.html

Trustmary. 2021. Google Forms - työkalu. Viitattu 15.4.2021. <https://www.trustmary.com/fi/blogi/asiakaskokemus/google-forms-kyselyt-opas-googlen-ilmaiseen-kyselytyokaluun/>

Tunteet ja taidot 2021. Viitattu 14.4.2021. <https://tunteetjатаidot.fi/tutustu-ohjelmaan-2020/>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 26.1.2021. https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Työturvallisuuslaki 738/2002. Finlex. Viitattu 24.1.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738#L5P27>

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. Finlex. Viitattu 24.1.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>

Who Cares Kuopio Ry 2021. Väkivalta, pahuus ja pahoinvointi ajassamme. Viitattu 21.4.2021 <https://www.youtube.com/watch?v=eELR6H-8hDU>

World Health Organisation 2005. Väkivalta ja terveys maailmassa. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

LIITTEET

Liite 1 Saatekirje

Hyvä varhaiskasvatuksessa työskentelevä,

Pyydämme Sinua osallistumaan kyselytutkimukseen, jossa kartoitetaan varhaiskasvatuksen työntekijöiden fyysisiä väkivaltakokemuksia lasten taholta.

Olemme Lapin ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoita ja tutkimus on opintoihimme liittyvä opinnäytetyö.

Ilmiön ymmärtämisen ja tiedonkeruun pohjana käytämme seuraavia päätutkimuskysymyksiä:

- Millä tavalla lasten fyysinen väkivaltainen käyttäytyminen näyttäytyy varhaiskasvatuksessa ja miten se on muuttunut työvuosiesi aikana?
- Miten henkilöstö voi toimia ehkäistäkseen väkivaltatilanteita?
- Miten henkilöstö toimii väkivaltatilanteissa?

Lasten käyttämä fyysinen väkivalta on moniulotteista ja se voi johtua monesta eri syystä, eikä sille yleensä ole yhtä selittävää tekijää. Väkivallasta täytyy kuitenkin puhua, sillä silloin voimme tuoda asiaa näkyväksi. Terveysten ja hyvinvoinninlaitos määrittelee fyysistä väkivaltaa esimerkiksi tönimiseksi, potkimiseksi, tukistamiseksi, raapimiseksi ja repimiseksi. Kyselyn avulla tuomme aiheita esille ennaltaehkäisyn näkökulmasta ja näin saamme tärkeitä kokemuksia väkivaltakäyttäytymisestä.

Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista. Antamiasi tietoja käsitellään turvallisesti ja säilytetään huolellisesti. Vastaaminen tapahtuu anonyymisti. Tutkimuksen loputtua aineisto hävitetään asianmukaisesti. Tutkimus toteutetaan sähköisesti Google Formsin avulla. Kyselyn alussa sinua pyydetään vastaamaan esitietokysymyksiin, jonka jälkeen pääset vastaamaan avoimiin kysymyksiin.

Yhteistyöstänne kiittäen,

Henna Ahola ja Niina Oinas-Panuma

Sosionomiopiskelijat

Lapin ammattikorkeakoulu, Kemi

Opinnäytetyömme ohjaavina opettajina toimii Lapin ammattikorkeakoulussa:

Seija Järvi, Lehtori ja Timo Marttala, Lehtori

Liite 2 Kyselylomake

1.Koulutustaustasi

Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja/lastenohjaaja
Varhaiskasvatuksen opettaja/Lastentarhanopettaja
Joku muu, mikä?

2.Työkokemus varhaiskasvatuksessa

Alle 1 vuosi
1-5 vuotta
6-10 vuotta
11-20 vuotta
Yli 20 vuotta

3.Työkokemus nykyisessä työyksikössäsi

Alle 1 vuosi
1-5 vuotta
6-10 vuotta
11-20 vuotta
Yli 20 vuotta

4.Kuinka usein olet kokenut fyysistä väkivaltaa työssäsi kuluneen 12 kuukauden aikana

Päivittäin
Viikoittain
Kuukausittain
Harvemmin kuin kerran kuussa
En lainkaan

5. Kuvaile minkälaista fyysistä väkivaltaa olet kokenut

6. Kuvaile millä tavalla lasten fyysinen väkivaltakäyttäytyminen on muuttunut työvuosiesi aikana

7. Kerro näkemyksiäsi lapsen väkivaltaisen käytöksen syistä

8. Minkälaisia menettelyohjeita yksikössäsi on väkivaltatilanteita varten?

9. Minkälaisia keinoja tai työkaluja toivoisit saavasi lisää työhösi, jotta sinun olisi mahdollista ennaltaehkäistä väkivaltatilanteita?

10. Sana on vapaa, mikäli haluat kertoa meille aiheeseen liittyen jotakin

KUVIOT

Kuvio 1. Väkivallan hallinnan toimenpiteet

Kuvio 2. Väkivallan ehkäisy yhteiskunnassa

Kuvio 3. Tunne- ja turvataitokasvatus pähkinänkuoressa